

Soudní stádium trestního řízení

BZ408Z

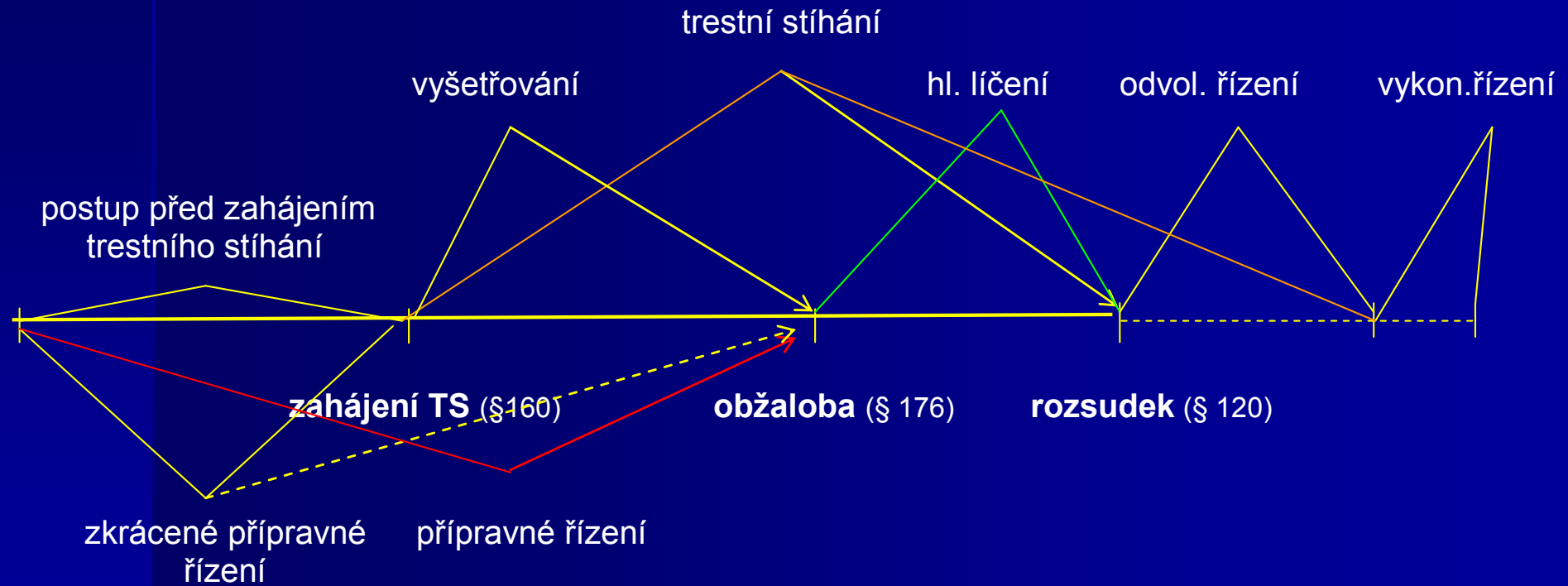
Prof. JUDr. Jaroslav Fenyk, Ph.D., DSc.

8. 4. 2011

Stádia trestního řízení

- Trestní řád rozeznává následující stádia:
 - Přípravné řízení
 - Předběžné projednání obžaloby
 - Hlavní líčení
 - Opravné řízení
 - Vykonávací řízení

Schéma průběhu trestního řízení



Řízení před soudem prvního stupně, veřejné a neveřejné zasedání

Předběžné projednání obžaloby

- **Postup předsedy senátu po podání obžaloby:**
 - Nařízení hlavního líčení
 - Nařízení předběžného projednání obžaloby
- **Účel:**
 - účelem předběžného projednání obžaloby je prověřit, zda přípravné řízení bylo provedeno v souladu se zákonem a zda jeho výsledky odůvodňují postavení obviněného před soud.

- Způsob předběžného projednání obžaloby:
 - neveřejné zasedání
 - přezkum na podkladě zprávy předsedy senátu
 - důkazy se provádějí jen za účelem usnadnění rozhodnutí

- Rozsah předběžného projednání obžaloby:
 - opodstatněnost obžaloby
 - správnost a zákonnost přípravného řízení

- Rozhodnutí v rámci předběžného projednání obžaloby:
 - postoupení věci
 - zastavení trestního stíhání
 - přerušování trestního stíhání
 - podmíněné zastavení trestního stíhání
 - schválení narovnání
 - vrácení věci státnímu zástupci k došetření

Hlavní líčení

- **Nejdůležitější a nejvýznamnější část trestního řízení:**
 - rozhodnutí o vině
 - rozhodnutí o trestu
 - jiné rozhodnutí
- **Příprava hlavního líčení:**
 - úkony před doručením obžaloby
 - doručení obžaloby
 - zajištění úspěšného provedení hlavního líčení
 - nařízení hlavního líčení
 - jiné opatření (zastavení trestního stíhání, podmíněné zastavení trestního stíhání, narovnání, přerušování trestního stíhání)

➤ Charakteristika hlavního líčení:

- plné uplatnění základních zásad trestního řízení (veřejnost, bezprostřednost, ústnost, atd.)
- rozhodující úloha soudu
- rozdělení úlohy soudu mezi senát a předsedu senátu
- řízení se koná jen o skutku, pro který bylo zahájeno trestní stíhání a podána obžaloba
- přesně specifikovaná účast osob v hlavním líčení:
 - soud
 - zapisovatel
 - státní zástupce
 - obžalovaný
 - obhájce
 - poškozený
 - další osoby

Průběh hlavního líčení

- **Počátek hlavního líčení:**
 - sdělení věci, která bude projednávána
 - zjištění přítomnosti osob
 - přednesení obžaloby
 - práva poškozeného

- **Dokazování:**
 - okruh dokazovaných otázek
 - pořadí provádění důkazů
 - způsob provádění důkazů:
 - aktivní součinnost stran
 - uplatnění zásad ústnosti a bezprostřednosti
 - zvláštní povaha výslechu u hlavního líčení
 - skončení dokazování

- **Závěr hlavního líčení:**
 - závěrečné řeči státního zástupce a ostatních osob
 - právo posledního slova obžalovaného

- **Rozhodnutí v hlavním líčení:**
 - podklad pro rozhodnutí
 - rozsudek
 - zastavení trestního stíhání
 - podmíněné zastavení trestního stíhání
 - schválení narovnání
 - přerušování trestního stíhání
 - postoupení věci

- **Rozhodnutí mimo hlavní líčení:**
 - zastavení trestního stíhání
 - podmíněné zastavení trestního stíhání
 - schválení narovnání
 - přerušení trestního stíhání

Veřejné a neveřejné zasedání

- **Veřejné zasedání**
 - otázky viny a trestu nebo které se blíží rozhodnutí o vině a trestu
- **Neveřejné zasedání**
 - není třeba provádět výslech obviněného, svědků, či znalců a slyšet strany (menší význam)

➤ **Veřejné zasedání**

- pokud tak stanoví zákon
- rozhodování o ochranných opatřeních
- rozhodování o trestu
- rozhodování o opravných prostředcích
- ostatní případy

➤ **Neveřejné zasedání**

- stanoví-li tak nebo připouští-li to zákona, nebo není-li stanoveno, že se má rozhodovat v hlavním líčení nebo ve veřejném zasedání
- předběžné projednání obžaloby
- všechna rozhodnutí o stížnostech
- některá rozhodnutí o jiných opravných prostředcích
- rozhodnutí o zahlazení odsouzení a použití amnestie
- rozhodnutí o započítání vazby a rozhodnutí v souvislosti s výkonem trestu

Přezkoumávání rozhodnutí v opravném řízení

Podstata a účel opravného řízení

- Vady skutkové (error in facto)
- Vady právní (error in iure)
- Vady procesního postupu (error in procedendo)

Zásady opravného řízení

Obecné principy:

- Zásada oficiality
- Zásada práva na obhajobu
- Zásada presumpce nevinny
- Zásada veřejnosti
- Zásada ústnosti a bezprostřednosti

Zvláštní principy:

- Revizní princip
- Apelační princip
- Kasační princip
- Devolutivní účinek
- Suspenzivní účinek
- Beneficium cohaesionis
- Zákaz reformationis in peius
- Zákaz dvojího ohrožení

Opravné prostředky

Řádné:

- **Stížnost** (§ 141 a násl.)
- **Odvolání** (§ 245 a násl.)
- **Odpor** (§ 314g a násl.)

Mimořádné:

- **Dovolání** (§ 265a a násl.)
- **Stížnost pro porušení zákona** (§ 266 a násl.)
- **Obnova řízení** (§ 277 a násl.)

Řádné opravné prostředky

- **Směřují proti rozhodnutí, které dosud nenabylo právní moci** a do rozhodnutí o opravném prostředku právní moci nabýt nemůže.
- Druhy řádných opravných prostředků:
 - **Odvolání**
 - **Stížnost**
 - **Odpor proti trestnímu příkazu**

Odvolání

- **Proti všem rozsudkům soudu prvního stupně, pokud nenabýly právní moci.**
- Široký okruh oprávněných osob:
 - Obžalovaný
 - Obhájce
 - Zákonný zástupce (opatrovník)
 - Osoby se samostatným odvolacím právem
 - Poškozený
 - Zúčastněná osoba (její zákonný zástupce nebo zmocněnec)
- Posuzuje se **podle obsahu**

➤ **Musí být odůvodněno:**

- lhůta k odůvodnění
- skutečnosti a důkazy, o které se opírá
- nesprávnost výroku (skutkové vady, právní vady)
- chybějící výrok
- porušení ustanovení o řízení

➤ **Podání odvolání a jeho účinky:**

- u soudu, proti jehož rozhodnutí směřuje, ve lhůtě 8 dnů od doručení
- forma podání
- obsah
- devolutivní účinek
- suspenzivní účinek

➤ **Vzdání se a zpětvzetí odvolání:**

- mohou učinit všechny osoby oprávněné podat odvolání
- výslovné prohlášení
- omezení zpětvzetí na okamžik než se odvolací soud odebere k závěrečné poradě
- rozhodnutí soudu (vzetí na vědomí)

Řízení u soudu po podání odvolání:

- Řízení u **soudu prvního stupně**
 - odstranění nedostatků obsahu odvolání
 - doručení stejnopisu odvolání stranám
 - předložení spisů odvolacímu soudu
 - není přípustná autoremedura
- Řízení u **odvolacího soudu:**
 - příslušnost odvolacího soudu
 - typy jednání (veřejné a neveřejné zasedání)
 - přítomnost osob
 - přednesení odvolání
 - provádění důkazů
 - rozhodnutí (odmítnutí, zamítnutí, přerušení trestního stíhání, zrušení rozsudku)

- **Rozsah přezkumné činnosti odvolacího soudu:**
 - vázanost odvolacího soudu odvoláním a vytýkanými vadami
 - přezkum pouze oddělitelných výroků a jen z hlediska vytýkaných vad
 - výjimky
 - zásada beneficium cohaesionis
 - zásada zákazu reformationis in peius

- **Řízení u soudu prvního stupně po vrácení věci:**
 - závislost na druhu a způsobu rozhodnutí odvolacího soudu
 - potřebný rozsah nového projednání a rozhodnutí
 - povinnost provést všechny úkony a doplnění nařízené odvolacím soudem
 - vázanost právním názorem odvolacího soudu
 - zákaz reformationis in peius

Stížnost

- Stížnost je řádný opravných prostředek, jímž lze napadnout **usnesení v trestním řízení.**
- Lze ji podat proti **usnesení kteréhokoli orgánu činného v trestním řízení:**
 - u policejního orgánu proti každému usnesení
 - u státního zástupce a soudu, kde to zákon výslovně připouští a kde rozhodovali v prvním stupni
- Forma stížnosti je zjednodušená oproti odvolání.
- Suspenzivní účinek tam, kde to zákon výslovně stanoví.
- Devolutivní účinek

Oprávněné osoby:

- osoba, které se usnesení přímo dotýká
 - osoba, která dala podnět k usnesení (ne každá)
 - státní zástupce
 - osoby, které mohou podat ve prospěch obviněného odvolání (usnesení o vazbě a o ochranném léčení)
 - orgán sociálně právní ochrany dětí (mladiství)
 - příbuzní mladistvého
-
- Zpětvzetí stížnosti

Řízení o stížnosti:

- Podání u orgánu, proti jehož usnesení směřuje, do 3 dnů od oznámení.
- **Lze jí napadnout:**
 - nesprávnost některého výroku
 - porušení ustanovení o řízení, které usnesení předcházelo
- **Autoremedura:**
 - stížnost je přípustná
 - byla podána oprávněnou osobou
 - byla podána v zákonné lhůtě
 - stížnosti lze vyhovět v plném rozsahu
 - autoremedurou nedojde k dotčení práv jiné strany trestního řízení

Rozhodnutí o stížnosti:

- Nadřízený orgán rozhodne tak, že
 - stížnost zamítne (formální či věcné důvody)
 - doplní napadené usnesení
 - zruší napadené usnesení bez dalšího
 - zruší napadené usnesení a sám rozhodne
 - zruší napadené usnesení a uloží orgánu, proti jehož rozhodnutí stížnost směřuje, aby znovu jednal a rozhodl
- Orgán, jemuž je věc vrácena, je vázán právním názorem stížnostního orgánu a musí provést všechny nařízené úkony.
- Zákaz reformationis in peius

Odpor proti trestnímu příkazu

- Řádný opravný prostředek **proti trestnímu příkazu vydanému soudem ve smyslu § 314e.**
- Podmínky vydání trestního příkazu:
 - skutkový stav je spolehlivě prokázán, a to i ve zjednodušeném řízení, konaném po zkráceném přípravném řízení
 - lze uložit:
 - trest odnětí svobody do 1 roku s podmíněným odkladem jeho výkonu
 - trest obecně prospěšných prací
 - trest zákazu činnosti do 5 let
 - peněžitý trest
 - trest propadnutí věci
 - vyhoštění do 5 let
 - zákaz pobytu do 5 let

Oprávněné osoby:

- ty, které jsou oprávněny podat odvolání ve prospěch obviněného
- státní zástupce

Místo a lhůta podání:

- Odpor se podává u soudu, který trestní příkaz vydal, ve lhůtě do 8 dnů od jeho doručení.

Důsledky podání odporu:

- trestní příkaz se ruší ze zákona
- samosoudce nařídí hlavní líčení
- neplatí zákaz reformationis in peius

Mimořádné opravné prostředky

- Směřují proti rozhodnutí, která jsou v době jejich podání již pravomocná, a to bez ohledu na skutečnost zda už byla vykonána či nikoli.
- Druhy řádných opravných prostředků:
 - Dovolání
 - Stížnost pro porušení zákona
 - Obnova řízení

Dovolání

- Lze podat **pouze proti určitým pravomocným rozhodnutím soudů a jen z taxativně stanovených důvodů**
- Určeno **k nápravě výlučně nejzávažnějších právních vad** napadeného rozhodnutí nebo řízení mu předcházejícího, a to **procesních i hmotně právních**

Předmět a důvody dovolání:

- Předmětem dovolání mohou být jen rozhodnutí uvedená v § 265a odst. 1, 2. Obecně lze dovolání podat proti rozhodnutí, které splňuje současně tyto podmínky:
 - Jde o **rozhodnutí soudu**
 - Bylo učiněno **ve věci samé**
 - Rozhodnutí **je již pravomocné**
 - Soud ve věci rozhodl **v druhém stupni**
 - Zákon proti rozhodnutí **dovolání připouští**

Rozhodnutí soudu ve věci samé:

- Rozsudek, jímž byl obviněný uznán vinným a byl mu uložen trest, popř. ochranné opatření nebo bylo upuštěno od potrestání
- Rozsudek, jímž byl obviněný (obžalovaný) zproštěn obžaloby
- Usnesení o zastavení trestního stíhání
- Usnesení o postoupení věci jinému orgánu
- Usnesení, jímž bylo uloženo ochranné opatření
- Usnesení o podmíněném zastavení trestního stíhání
- Usnesení o schválení narovnání
- Rozhodnutí soudu druhého stupně, kterým byl zamítnut nebo odmítnut řádný opravný prostředek

Důvody podání dovolání:

- Ve věci rozhodl **nepříslušný soud** nebo **soud, který nebyl náležitě obsazen** ledaže místo samosoudce rozhodoval senát nebo rozhodl soud vyššího stupně.
- Ve věci rozhodl **vyloučení orgán**;
- **Obviněný neměl v řízení obhájce**, ač ho podle zákona mít měl.
- **Byla porušena ustanovení o přítomnosti obviněného v hlavním líčení nebo ve veřejném zasedání.**
- **Proti obviněnému bylo vedeno trestní stíhání**, ačkoliv podle zákona bylo nepřípustné.
- **Bylo rozhodnuto o postoupení věci jinému orgánu, o zastavení trestního stíhání, o podmíněném zastavení trestního stíhání, o schválení narovnání**, aniž byly splněny podmínky pro takové rozhodnutí vymezené v příslušných ustanoveních trestního řádu.

- Rozhodnutí spočívá na **nesprávném právním posouzení skutku** nebo jiném nesprávném hmotně právním posouzení.
- Obviněnému byl **uložen takový druh trestu, který zákon nepřipouští**, nebo mu byl uložen trest ve výměře mimo trestní sazbu stanovenou v trestním zákoně na trestný čin, jímž byl uznán vinným.
- Bylo **rozhodnuto o upuštění od potrestání nebo o upuštění od potrestání s dohledem**, aniž byly splněny podmínky stanovené zákonem pro takový postup.
- Bylo **rozhodnuto o uložení ochranného opatření**, aniž byly splněny podmínky stanovené zákonem pro jeho uložení.
- V rozhodnutí **některý výrok chybí nebo je neúplný**
- Bylo **rozhodnuto o zamítnutí nebo odmítnutí řádného opravného prostředku**, aniž byly splněny procesní podmínky stanovené zákonem pro takové rozhodnutí nebo byl v řízení mu předcházejícím dán některý shora uvedený důvod dovolání.

Podání dovolání a jeho účinky:

- Zásadně u soudu, který ve věci rozhodoval v prvním stupni
- Ve lhůtě do dvou měsíců od doručení rozhodnutí, proti němuž směřuje, tj. od doručení rozhodnutí soudu druhého stupně.
- Obsahové náležitosti dovolání
- Centrální devolutivní účinek (vždy rozhoduje Nejvyšší soud jako dovolací soud)
- Nemá suspenzivní účinek

Řízení u soudu prvního stupně:

- Soud prvního stupně v řízení o dovolání:
 - Činí opatření k odstranění nedostatků v náležitostech obsahu dovolání
 - Doručuje stejnopis dovolání a jeho odůvodnění podaného jednou oprávněnou osobou druhé oprávněné osobě
 - Může navrhnout odložení nebo přerušování výkonu napadeného rozhodnutí
 - Předkládá spisy dovolacímu soudu

Oprávněné osoby:

- Nejvyšší státní zástupce
- Obviněný prostřednictvím svého obhájce

Řízení u dovolacího soudu:

- Dovolací soud
- Typy jednání dovolacího soudu (veřejné a neveřejné zasedání)
- Rozsah přezkumné činnosti dovolacího soudu:
 - Dovolací soud přezkoumá zákonnost a odůvodněnost zpravidla jen těch výroků napadeného rozhodnutí, proti nimž bylo podáno dovolání, a správnost postupu řízení, jež jim předcházelo,
 - Tuto přezkumnou činnost provádí zpravidla jen v rozsahu a z důvodů uvedených v dovolání,
 - Nepřezkoumává tu část napadeného rozhodnutí a jemu předcházejícího řízení, která se týkají osoby, ohledně níž dovolání podáno nebylo, jestliže tímž rozhodnutím bylo rozhodnuto o více osobách

Rozhodnutí dovolacího soudu:

- Usnesení o odmítnutí dovolání učiněné bez meritorního přezkoumání napadeného rozhodnutí a řízení jež mu předcházelo
- Usnesení - přikázání soudu aby rozhodl o chybějícím výroku nebo doplnil neúplný výrok.
- Sám rozhodne o chybějícím výroku nebo o doplnění neúplného výroku
- Kasační rozhodnutí – zrušení napadeného rozhodnutí nebo jeho části
- Usnesení o zamítnutí dovolání, pokud po přezkoumání napadeného rozhodnutí i řízení mu předcházejícího zjistí, že dovolání není důvodné.

Stížnost pro porušení zákona

- Jen proti pravomocnému rozhodnutí soudu nebo státního zástupce (pouze výrok).
- Účelem je **náprava právních vad** pravomocných rozhodnutí nebo **náprava vadného postupu** řízení, které pravomocnému rozhodnutí předcházelo.
- Může podat **pouze ministr spravedlnosti**.
- Podává se k Nejvyššímu soudu.

- Obsahové náležitosti SPZ

- Centrální devolutivní účinek (rozhoduje o ní vždy Nejvyšší soud)
- Nemá suspenzivní účinek (možnost odkladu nebo přerušení výkonu rozhodnutí)

Důvody SPZ:

- Napadeným rozhodnutím byl porušení zákon
- Rozhodnutí bylo učiněno na podkladě vadného postupu řízení

Řízení u Nejvyššího soudu:

- Typy jednání (veřejné a neveřejné zasedání)
- Rozsah přezkumné činnosti Nejvyššího soudu :
 - Přezkoumání zákonnosti a odůvodněnosti zpravidla jen těch oddělitelných výroků napadeného rozhodnutí, proti nimž byla podána SPZ, a správnost postupu řízení, které jim předcházelo
 - Přezkumnou činnost provádí zpravidla jen v rozsahu a z důvodů uvedených ve SPZ
 - Nepřezkoumává tu část napadeného rozhodnutí a jemu předcházejícího řízení, která se týká osoby, ohledně níž SPZ podána nebyla, jestliže tímž rozhodnutím bylo rozhodnuto o více osobách.

Rozhodnutí Nejvyššího soudu:

- Zamítnutí stížnosti pro porušení zákona
- Nezamítne-li Nejvyšší soud SPZ a shledá-li, že zákon porušen byl, vysloví rozsudkem, že napadeným rozhodnutím, popř. jeho částí, nebo v řízení, jež takovému rozhodnutí předcházelo, byl porušen zákon.

Obnova řízení

- Směřuje **proti taxativně stanoveným pravomocným rozhodnutím** soudu nebo státního zástupce:
 - Rozsudek
 - Trestní příkaz
 - Usnesení o zastavení trestního stíhání
 - Usnesení o podmíněném zastavení trestního stíhání
 - Usnesení o schválení narovnání
 - Usnesení o postoupení věci jinému orgánu.
- Nemá suspenzivní účinek (možnost odložení nebo přerušování výkonu trestu pravomocně uloženého v původním řízení)
- Nemá devolutivní účinek

- Účelem je odstranění nedostatků především ve skutkovém zjištění, na němž určité rozhodnutí spočívá.
- Rozhoduje se jen o otázce, zda nové skutečnosti či důkazy, které byly dříve neznámé orgánů činným v trestním řízení, jež ve věci rozhodovaly, mohou odůvodnit jiné rozhodnutí, než jaké bylo v původním řízení učiněno.

Důvody pro obnovu řízení:

- **Vyšly najevo nové skutečnosti nebo důkazy** orgánu činného v trestním řízení, o jehož rozhodnutí jde **dříve neznámé** které by mohly samy o sobě nebo ve spojení se skutečnostmi a důkazy již známými odůvodnit jiné rozhodnutí, než jaké bylo učiněno v rozhodnutí, jehož se návrh týká
- Některý z orgánů činných v trestním řízení v původním řízení **porušil své povinnosti jednáním zakládajícím trestný čin** a tato skutečnost byla kvalifikovaně zjištěna pravomocným rozsudkem.
- Na základě právního předpisu, který zcela nebo v části Ústavní soud nálezem zrušil, byl vydán soudem v trestním řízení rozsudek, jenž nabyl právní moci, ale nebyl dosud zcela vykonán.

Podání návrhu na obnovu řízení:

- O povolení obnovy řízení se rozhoduje vždy **jen na návrh** oprávněné osoby
- Návrh může být podán ve prospěch i v neprospěch obviněného (odsouzeného)
- Obsah návrhu
- **Oprávněné osoby:**
 - Státní zástupce
 - Obviněný
 - Osoby, které by mohly podat ve prospěch obviněné odvolání, tj. příbuzní obviněného v pokolení přímém, jeho sourozenci, osvojitel, osvojenec, manžel a druh
 - Obhájce obviněného v řízení proti uprchlému

Řízení o návrhu na povolení obnovy a rozhodnutí o něm:

- Řízení obnovovací
- Rozhodnutí soudu o návrhu na povolení obnovy řízení

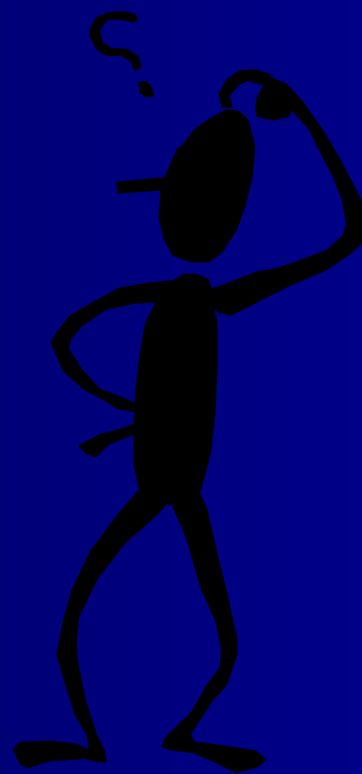
Řízení po povolení obnovy:

- Po pravomocném povolení obnovy se v obnoveném řízení věc znovu projedná a rozhodne, a to buď v celém rozsahu, nebo v části, v které byla obnova povolena a původní rozhodnutí zrušeno.

Zvláštní způsoby řízení

- Řízení proti mladistvým
- Řízení proti uprchlému
- Podmíněné zastavení trestního stíhání
- Narovnání
- Řízení před samosoudcem
- Řízení po zrušení rozhodnutí nálezem Ústavního soudu
- Řízení o přezkumu příkazu k odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu

Dotazy ?



Děkuji za pozornost.